

1) Siirtyvät kustannukset

”Siirtyviä kustannuksia koskevat laskelmat tarkistetaan kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella vuoden 2023 aikana. Hyvinvointialueiden rahoitus korjataan vuodesta 2024 alkaen siten, että se vastaa kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2022 lopullisia siirtyviä kustannuksia.”

Lausunto:

Siirtyvien kustannusten tarkastaminen on välttämätöntä, mutta koska hyvinvointialueilla ei ole muita merkittäviä rahoituslähteitä, rahoituksen tarkastaminen viiveellä aiheuttaa kassavajetta vuoden 2023 aikana. Rahoituksen tarkistamisen periaatteet olisi muodostettava siten, ettei palvelutuotannon ja lakisääteisten palveluvelvoitteiden toteuttamista jouduttaisi turvaamaan lyhytaikaisia lainoja käyttäen, joka ei ole järkevä toimintatapa kokonaistaloudellisesti.

Kaupunkien ja kuntien talousarviot 2022 eivät sisällä mm. työmarkkinaneuvottelujen tulevia palkkaratkaisuja, joten siltä osin syntyy rahoituksellisia ongelmia rahoituksen perustuessa tilinpäätös 2021 ja talousarvio 2022 tietoihin.

Palvelutuotannon rahoituksen turvaamiseksi ja rahoituslain § 11 mukaiseen menettelyyn joutumisen ehkäisemiseksi rahoituksen tarkistaminen ja korjauserän maksaminen tulisi tehdä jo vuoden 2023 aikana.

2) palvelutarpeen arvioitu kasvu, 0,2 %-yksikön korotus

”Hyvinvointialueiden rahoitukseen palvelutarpeen arvioituun kasvuun vuosina 2023—2029 tehtävällä 0,2 prosenttiyksikön korotuksella voidaan kattaa mm. palkkaharmonisaation kustannuksia.”

Lausunto:

Muutosajan laskennallinen korotus 0,2% ei riitä kattamaan muutoksesta aiheutuvia demokratiakuluja ja mm. ICT-menoja. Käytännössä pelkästään näiden muutuskustannuksien kattamiseen tarvittaisiin jopa yli 3 % väliaikainen korotus rahoitukseen. Käytännössä esimerkiksi demokratian osalta hyvinvointialueen ja kaupungin yhteensä tulisi pystyä rahoittamaan demokratiamenonsa samoin kustannuksin kuin 2021-2022 (hyvinvointialueen rahoitus aiemmin kaupungin

hoitamien hallinnollisten tehtävien osalta perustuu kaupungin menoihin tämän osalta) Käytännössä kuitenkin toteutettavaksi tulee kaksinkertainen määrä päätöksentekuelimiä.

Lisäksi toteutettavaksi tulee mahdollinen palkkaharmonisointi, vuoden 2022 työmarkkinaratkaisun mahdollisesti aiheuttama menolisäys henkilöstömenoihin sekä poikkeusoloihin liittyvä palveluvelka. Rahoitus palveluvelan kattamiseen on kriittinen, koska hyvinvointialueiden valtionrahoitus, ollessaan nettorahoitus, eliminoi koronamenojen kompensaaion kautta normaalitilanteen palvelutuotantoon tarkoitettuja määrärahoja. Tämä johtuu siitä, että poikkeusaikana koronan johdosta peruspalvelujen palvelutuotantoa on jouduttu rajoittamaan ja siirtämään resursseja koronan hoitamiseen liittyvään palvelutuotantoon. Tästä seurauksena koronakorvausten netotus valtionrahoituksessa syö perustuotantoon käytettävissä olevaa määrärahaa ja aiheuttaa ongelman peruspalvelujen rahoittamisessa vuonna 2023-2024.

Hyvinvointialueiden rahoitusta lisäävät v. 2023 myös sellaiset uudistukset, joiden voimaantulo jaksottuu osin vuodelle 2023. Esimerkki tällaisesta uudistuksesta on vanhuspalvelulain henkilöstömitoitus. Lain voimaantulon siirtymäaika päättyy 1.4.2023, jolloin henkilöstömitoitus (vähintään 0,7 työntekijää asiakasta kohti) tulee täysimääräisesti voimaan. Henkilöstömitoituksen kiristymiseen on varattu 224,7 milj. euroa v. 2023 ja 265,8 milj. euroa vuodesta 2024 lukien.

Laskenta perustuu siihen oletukseen, että velvoite on aiheuttanut kunnille hallituksen esityksen vaikutusarvion mukaisen kustannuksen v. 2022, ja joka osana siirtolaskelmaa siirtyy hyvinvointialueiden rahoitukseen.

Lausunto:

Esimerkkinä käytetyn vanhuspalvelulain henkilöstömitoituksen osalta kaupunkien talousarvio on valmisteltu siirtymäaika huomioiden (1.4.2023), josta syystä henkilöstömitoituksen kasvattamiseen tarvittava määräraha ei sisälly täysimääräisenä tilinpäätökseen 2021 eikä talousarvioon 2022. Lisäksi hyvinvointialueella, jossa merkittävä osa palvelutuotannosta tapahtuu ostopalveluna yksityisiltä palvelutuottajilta, lain säädännön muutoksen korotusvaikutus hintoihin (sopimuksiin perustuvana) realisoituu täysimääräisenä vasta vuosien 2022-2023 menoissa. Talousarvio 2022 ei sisällä varauksia kyseiseen menoerään. Tästä seuraa, että aiempaan mainittu 0,2% palvelutarpeen kasvuun korvamerkitty määräraha ei riitä kattamaan myöskään vanhuspalvelulain henkilöstömitoituksesta 2022-2023 syntyvää lisäkustannusta hyvinvointialueen vuoden 2023 toiminnassa. Myös tämä tukee sitä, että 2022 toteumaan liittyvä määrärahatarkistus tulisi toteuttaa jo 2023 aikana.

Palosuoja- ja varastolaki ja öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntavastuut

Lausunto:

Palastustoimen avustusperiaatteiden muutoksesta johtuen talousarvio 2023 on hieman alimitoitettu. Tämä johtuu siitä että kaupunkien 2021 TP ja 2022 TA -raportoinnissa on

Pelastustoimen osalta mukana PSR ja ÖSRA avustukset, joita ei enää jatkossa HVA saa. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella pelastustoimi on toiminut liikelaitoksena, joten em avustukset eivät ole näkyneet kuntien maksuosuuksissa ja siten 2023 rahoituksessa.